TEVHİD

www.alhassanain.com/turkish

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

TEVHİD

SULTANALİ YILMAZTEKİN

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَد اللَّهُ الصَّمَدُ

لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُن لَّهُ كُفُوًا أَحَدٌ

SURE HAKKINDA BİLGİ

1. Surenin Mekki ve Medeni olduğuna dair ihtimaller verilmiştir. Fakat Mekki surelerin özellikleri göz önüne alındığında tevhidi işleyen kısa sure bakımından Mekke ortamında nazil olduğu kanısına varılır.

2. Mübarek b. Fedale, Enes'ten şöyle rivayet eder; "adamın biri, ya Resulallah! Ben bu sureyi

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ)

çok seviyorum." Hazreti peygamber buyurdu; "Senin o sureyi sevmen, seni cennete götürür." İmam Ahmet bu hadisi El- Müsnet adlı kitabında Ebi Nezr'den ve ilk ravi olan Mübarek ve o da Enes'ten nakletmiştir.

1. Ebu Davut, İbni Mace ve Tirmizi'den rivayet edildiğine göre Resullah (s.a.v) bir adamın şöyle dediğini duyar: "Senden dilerim, şahadet ederim sen Allahsın, senden başka ilah yoktur, sen

Ahad, Samed'sin ki, ne doğurdun ne de doğurtuldun.

Senin eşin ve benzerin yoktur." Daha sonra Hz. Peygamber buyurdu; "Nefsimin elinde olana ant olsun, bu adam Allah'ı İsm-i Azam ismiyle çağırdı. Bu isim ile çağırıldığında icabet eder ve bu isim ile kendisinden istenildiğinde bağışlar."

El- Müsnet'te Mahcen b. Erde'den rivayet edildiğine göre Hz. Muhammed(sav) mescide girdiğinde bir adamın namazını eda edip teşahütte şöyle okuduğunu duyar; "Senden dilerim ey Vahit, Ahad ve

Samet olan Allah! Doğurmadın, doğrultulmadın. Senin dengin yoktur. Günahlarımı bağışla, sen Gafur ve Rahimsin." Peygamber efendimiz üç defa buyurdular; "bağışlandı, bağışlandı, bağışlandı."

5. Peygamber efendimiz buyurdu: "İhlâs suresini okuyan Kuran'ın üçte birini okumuş gibidir."

Tevhit suresi ile ilgili hadisler incelendiğinde içerdiği mana itibariyle kendisinin Kuran'a eşdeğer veya üçte biri kadar olduğu görülmektedir. Sebebi ise içerdiği yüce marifetten dolayıdır. Bu konuda değişik görüşler vardır.

a- Bu sure mana itibariyle Kuran'ın üçte biri kadardır. Maksat sevap değildir.

b- Kuran kıssalar, ahkâm ve akait konuların kapsamaktadır ve bu itibarla tevhit suresi üçte biri olan akait kısmı ile eşdeğerdir.

c- Gazali El- Cevahir kitabında şöyle bir beyanda bulunmaktadır: "Tevhit suresi kendisinde bulunan üç ilim itibariyle ki, bu üç ilim Kuran'da asıl ilimlerdir, Kuran'ın üçte biri kadardır. Bu ilimler ilm-ul mebde (tevhit), ilm-ul mead (ahiret) ve sırat-ul müstakimdir.

d- Cevni şöyle bir beyanda bulunmaktadır: "Kuran'ın konuları içende üç önemli usul bulunmaktadır ve bu üç usul ile İslam sahihtir ve imana ulaşılır ve bu üç usul ilahi marifet, risaletin sadakatine itiraf etmek ve kıyamet gününe itikattir. Tevhit suresi bunlardan ilkini kapsamaktadır.

Bu sure ile ilgili hadisleri tefsir kitaplarında hususen Durr-ul Mensur, Ruh-ul Meani tefsirlerinde görmek mümkündür. (Ruhul Meani C. 16, S. 365 - 366)
www.alhassanain.com/turkish

AYETLERİN TEFSİRİ

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ)

(هُوَ)

zamirine “şe’n zamiri” denilir. Konunun ehemmiyetini göstermek için Arapçada bu zamir cümlenin başında zikredilir. Konu meçhul olduğundan dikkatleri üzerine celp eder.

Hatip hutbesinde, yüksek sesle “o” diye nidada bulunursa hazır bulunanlar şaşırıp etraflarına bakışır dururlar. Ne oldu ne var diye söylenirler. İşte şe’n zamiri Arapçada bu görevi görür. Daha sonra gelen cümle o zamiri tefsir eder.

(اللَّهُ أَحَدٌ)

cümlesi şe’n zamirini tefsir eder. “O Allah birdir.” Mezkûr zamir Allah’ın Ahadiyet mertebesine işaret etmektedir. Bu mertebe, ismi ve resmi olmayan yalın vücut, gayb-ul ğuyub makamıdır.

Hiçbir varlığın bu makama ulaşma ve ondan haber alma imkânı yoktur. Çünkü o mertebeye ulaşmak ve kendisi hakkında bilgi sahibi olmak o makama muhit, musallat olmak demektir.

Dolayısıyla ilmi de olsa Allah’ın hakikatini bu makamda bilmek Ulûhiyet makamı ile zıt düşmektedir. Kendisine ilmi olarak erişilen varlık, mümkün ve madde âleminin dışında bir varlık olamaz. Bu beyan binaen Allah’ın ahadiyet makamına hiç kimse ulaşmaz.

Çünkü zat makamdır ve o makamı idrak etmeye hiç kimse kadir değildir. Biz naçiz varlıklar normal madde âleminde bulunan bir varlığın zatını idrak edemezken nasıl olurda Allah Teala’nın zat makamını idrak edebiliriz.

"اللَّهُ"

Allah ismi, bütün isim ve sıfatların toplamış olduğu isimdir. Cemali ve celali sıfatların özüdür. Bundan dolayı zıtların toplandığı isim diye bilinir. Kahhar ve Rahman gibi sıfatlar kendisinde toplanmıştır.

Bunu belirtmede fayda vardır; Allah, zat makamında Sırf-ul Vucud'tur. Bütün isim ve sıfatlar yalın bir şekilde kendisinde bulunmaktadır. Rahman olduğu gibi Kahhar, Şedid-ul intikam, Gaffar, Besir, Semi… dır.

Ama fiillerine göre değerlendirildiğinde Allah'ın cemali ve celali sıfatları, fiillerin âlemde iktiza ettiği şekilde tecelli ederler. Bir yerde Rahman, diğer bir yerde ise Cebbar sıfatı ile tezahür eder.

Allah ismi ariflerin nezdinde İsm-i Aza diye bilinir. Allah ismi O'nun vahdaniyet makamına işaret etmektedir. Bir noktayı belirtmekte fayda vardır; Allah'ın isim ve sıfatları zatı ile mukayese edilirken fakat iki makamdan söz edilir.

1. Ahadiyet Makamı: Zat makamıdır. Hiçbir isim ve sıfat ile taayun bulmaz, gayb-ul ğuyub diye bilinir.

2. Vahidiyet Makamı: Zatının, isim ve sıfatlarıyla birlikte taayun bulmasıdır. Fakat bunun belirtmekte yarar vardır; iki makam da yapılan tariflere göre taayun ve teşahüse sahiptir.
www.alhassanain.com/turkish

Bazı hadislerde, Allah'ın bazı isimleri "İsm-i Azam" diye tabir edilmektedir. Bu isimle çağrıldığında Allah(c.c)kesin duaya icabet eder, tefsiri yapılır.doğrusu bu konu uzun bir çalışmayı talep etmektedir, ama kısaca belirtmekte fayda vardır.

a- Manalar vaz edildiğinde, kendisine isim vaz edilecek varlık, öncelikle tasavur edilir daha sonra o tasavur edilen mana için uygun lafız vaz edilir.

b- Muhakkak mana ve lafız arasında bıir irtibatın olması gereklidir ki, lafız teleffüz edildiğinde mananın hakikatı irade edilsin.

c- Eğer Allah için İsm-i Azam varsa, Acaba İsm-i Asğar'ı da mı var sorusu akıllara gelir. Ki yoktur.

d- Dolayısıyla bu konu hakkında diyebiliriz, Allah'ın isimleri hepsi onun zatındandır. Zatının hakikatını bilemeyeceğimiz gibi O'nun bir isim ve sıfatını da bilemeyiz ve derkedemeyiz.

Fakat karşılaşılan hadiselerede münasip olan Allah'ın ismi anıldığında Allah yardımını yapar. Bütün teveccühün O'na olması gereklidir. Kalpten O'na yönelmeli taki Allah'ta kuluna yönelsin.

İsimler ve elfaz bunlar maksatları ifade etmek için vesiledirler. Asıl olan O'nun samedi hakikatine teveccüh etmektir.

Aslında hiçbir şekilde tarif edilmeyen gaybın son doruğu tam anlamıyla meçhul olan Allah'ın zat makamıdır. Ahadiyet makamı değildir. Dolayısıyla zat, ahadiyet ve vahadiyet makamları diye beyan edilmesinde fayda vardır.

"أَحَد"

bu kelime, vahit kelimesi gibi vahdet kelimesinde alınmıştır. Fakat aralarında bir fark vardır, ahad kelimesi akıl ve aklın dışında kesreti, çoğulluğu ve sayılmayı kabul etmediği gibi, sayılar içinde de bulunmaz.

Vahit ise muhakkak yanında iki ve üçün olduğu, aklın dışında olmasa da zihinde vahit için ikincisini tasavvur etmek mahal değildir. Kesret ve çoğul kendisinin yanında iki, üç ve sonrasının bulunmasıyla ortaya çıkar. Her çoğulda en küçük sayı birimidir.

"قُلْ هُوَ اللَّهُ

أَحَدٌ" bu ayet Allah'ın zatında hiçbir şekilde terkibin olmadığını gösterir.

Akli ve harici terkiplerin ikisini de reddetmektedir. Bir varlık gözlemlendiğinde madde ve suret olmak üzere iki önemli kısımdan oluştuğu görülür. Madde, surette olan bütün istidatları kabul

etme özelliğine sahiptir.

Suret ise kemale erme yolunda gerekli istidadı harekete geçirme özelliğine sahiptir. Bu iki unsur akli tasavvurda cins(tür) ve fasıl(ayrık) diye bilinir. Dolayısıyla âlemdeki her varlık madde ve suretten, zihindeki varlık ise cins ve fasldan oluşmaktadır.

Bu beyandan sonra bunu belirtelim ki, Allah'ın zatında hiçbir şekilde akli ve harici terkipler yoktur. Allah madde ve suret, cins ve fasl'tan oluşmamıştır kendisine has bir vücudu vardır, vücudu mahiyetinin ta kendisidir.

Her terkip kısımlarına ayrılma özelliğine sahiptir ve her varlığın nihai sonucu cüzlerine ayrılıp, yok olmasıdır. Allah'ın zatında böyle ayrışma söz konusu olamaz. Allah her türlü noksandan münezzehtir.

اللَّهُ الصَّمَدُ

www.alhassanain.com/turkish

SAMED İLE İLGİLİ ANLAMLAR

1- İbn Enbari: Samed; büyüklük, şeref, azamet, hilim, hikmet ve bütün sıfat ve fiillerinde kemale ermiş kimsedir. Herkesin üstünde olandır, insanların ihtiyaçlarını giderilmesi amacıyla kendisine müracaat ettikleridir.

2- Rabi: Samed, hiçbir afetin kendisini sarsmadığı kimsedir.

3- Mekatil b. Hayyan: Samed; kendisinde hiçbir ayıbın bulunmadığı kimsedir.

4- Kutade: Samad, her şey yok olduktan sonra baki kalan kimsedir.

5- İbni Cerir: Samed; karnı olmayandır.

6- İbn Mesut: Samed; kendisinden bir şey hariç olmayandır.

7- Şabi: Yemeyen ve içmeyendir.

Samed'in manaları içerisinde en uygun olanı birinci manadır. Çünkü Samed'in aslı "sad, mim" ve "dal" harflerinden türemiştir. Kastedilme manasıyla eşanlamlıdır. Samed aslında ismi meful olup, maksut manasındadır.

Dolayısıyla bütün varlıklar ihtiyaçlarını gidermek amacıyla mutlak vücut sahibi Allah'a muhtaçtırlar.

"الصَّمَدُ" kelimesindeki elif lam inhisar içindir. Dolayısıyla bütün ihtiyaçları giderme özelliği sadece Allah'a mahsustur.

Diğer manalar ise göz önünde bulundurulduğunda genelde Allah'ı münezzeh kılan anlamlardır. Doğrusu varlığı kendisinden olan ve hiçbir şeye ihtiyacı olmayan ilahın yukarıda zikredilmiş özelliklere sahip olması zorunludur.

لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ

Allah doğurmaz ve doğrulmaz. Bu iki özellik âlemde hayvanlar ve insanlarda görülmektedir. Dünyaya gelen bir varlık anne ve babasının özelliklerini taşır. Onlarla aynı cinstendir. Özellikle insanlar arasında neslin sürdürülmesi için doğum olayı ehemmiyet kazanmıştır.

Doğan çocuk anne ve babasının mirasçısı, yardımcısı ve yaşlılık döneminde onların koruyucusu ve esirgeyenidir. Allah için böyle bir özellik düşünmek imkansızdır. Allah hiç kimse için baba olmaz.

Çünkü baba olması doğan çocuğun uluhiyet makamının halifesi ve veliahttı olması demektir. Bu da Allah'ın güçsüzlüğünü, ihtiyaç sahibi olduğunu gösterir. Allah bunlardan münezzehtir.

Bir anne ve babadan dünyaya gelmek de ihtiyaç sahibi olmayı ve ebeveyne benzemeyi gerektirir. Bu ayet aslında Hıristiyan ve putperestlerde olan itikatları reddetmektedir.

Hıristiyanlar İsa Allah'ın oğlu, putperestler ise bazı putlarının Allah'ın oğul ve kızları olduklarına inanırlar. İslam bütün bu inançları batıl bilmektedir.

وَلَمْ يَكُن لَّهُ كُفُوًا أَحَدٌ

Aslında ihlas suresinin her bir ayeti kendisinden önceki ayeti tefsir etmektedir. Bu ayet Allah için dengin, benzerin ve emsalin olmadığına işaret etmektedir. Arapçada menfi cümle içerisinde umumu ifade eder. "أَحَدٌ" gelen nekire kelimesi

Yani hiçbir varlık O'nun dengi ve benzeri olamaz. O'nun dışında bulunan her şey kendisine muhtaç iken nasıl olurda O'nun dengi ve benzeri olabilir. Bu muhaldir.

"لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ"

Eğer yerde ve gökte Allah'tan başka ilâhlar olsaydı, kesinlikle ikisinin de düzeni bozulurdu." Demek ki, Arş'ın Rabbi Allah, onların nitelemelerinden uzaktır, yücedir."

SAMEDİ TEVHİT

Tevhit meselesi bütün marifetler içinde en zor olanıdır. Tasavvur ve idrak edilmesi en güç olandır. Çünkü herkesin anladığı ve bildiği genel ifadelerle beyan edilemeyen ulvi bir meseledir.

İnsanlar kendi istidatlarına göre bu meseleyi değişik şekillerde algılamışlardır. İnsanların fıtratı tevhit dini olan İslam dini üzerine yaratılmıştır.

Tevhidi olan fıtrat saf ve temiz bir şekilde korunur, sapık fikir ve itikatlarla yoğrulmazsa bu fıtrattan kaynaklanan ilham ve işaretlerle insan Samedi ve Kur'ani tevhidin makamlarında seyreder.

www.alhassanain.com/turkish

Enbiya, 22

Halis tevhit deryasında gavseder. Derin hikmet pınarlarından geçer ve fena fillaha ulaşır. Cahiliye döneminde insanlar kendilerine taştan, toprakta ve tahtadan putlar yapar ve onlara ibadet ederlerdi.

Bir beldede birden çok put bulunurdu. Aynı zamanda Allah'a, göklerin yaratıcısı, göklerin müdebbiri unvanıyla inanırlardı. Yeryüzündeki işlerin idaresini ise kendi elleriyle yapmış oldukları putların inisiyatifine münhasır kılarlardı.

Putlarını vahdet sıfatıyla vasıflandırdıkları gibi Allah'ı da sayısal vahdet ile vasıflandırırlardı. Bu insanlar Kur-an'ın tevhide davetini de kendilerince inandıkları sayısal vahdete davet inancı ile algılarlardı.

Hâlbuki bu inanç çok tanrılığa ve birçok ilahın bir arada bulunmasına sebep olur. Kuran-ı Kerim .bu tür vahdet inancını reddetmektedir

"قُلْ إِنَّمَا أَنَا مُنذِرٌ وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ"

De ki: Ben sadece bir uyarıcıyım. Tek ve kahhâr olan Allah'tan başka bir tanrı yoktur.""

www.alhassanain.com/turkish

"هُوَ الْحَيُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ"

O, diridir. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. O hâlde sadece Allah'a itaat ederek (samimi olarak)" O'na ibadet edin. Hamd, âlemlerin Rabbine mahsustur."

Kuran sayısal vahdeti reddetmektedir. Maalesef günümüzde de Allah bir denildiğinde sıradan bir mümkün-el vücud anlaşılmaktadır. Şu farkla ki, o en güçlü, en çok bağışlayan, her şeye kadir v.b özellikler taşır.

Sad, 65

Mümin, 65

Fakat bu inancın samedi tevhit ile yakından uzaktan hiçbir alakası yoktur. Kurani tevhidi iki örnek ile açıklamaya çalışacağız.

A- İnsan kavramı külli bir kavramdır. Mantık ilminde insan düşünen hayvan diye tarif edilir. İnsanın hakikati bütün fertlerinde birdir ve değişiklik mümkün değildir ve bu tabiat bütün insanlarda bulunur.

Mantıkta bu külli kavram "tabii- külli" olarak adlandırılır. Dışarıda bu külli kavramı fakat misdaklarında bulabiliriz.Dolayısıyla nerde olursa olsun bir fert bile olsa, o külli hakikat(insan) tahakkuk eder

B- Diğer bir örnek ise bedende olan ruhtur. Ruh yalın ve mücerret bir haldedir. İnsan bedeninin her tarafında aynı şekilde bulunur. İnsanın ruhunu kısımlara ayırmak mümkün değildir. Baştaki ruh ayaktaki ruh ile aynıdır.

Bu misaller her ne kadar kasır olsalar da onların ışığında diyebiliriz ki, Kuran'ın istediği tevhit de budur. Allah samettir, yani bütün her şey ona muhtaçtır. Kuşatıcı olan vücuduyla her şeye kadir ve muhittir.

Âlemin bir zerresi bile ondan ari değildir. Bütün varlık âlemi fakr-i vücuda sahiptir. Onun mutlak vücudu olmadan varlık âleminde hiçbir şey hayatta kalmaz ve hayatını idame ettiremez.

Hz. Ali "ben görmediğim rabbe ibadet etmem" diye buyurmuşlardır. Bu samedi ve Kurani tevhidin ta kendisidir. Allah'ın âlemdeki tecellisi bir dem bile olsa kesilmemektedir. Bir an kesilmesi âlemin yok oluşu demektedir.

Eğer Allah (c.c) kahharsa ve hiçbir şey ona galebe etmiyorsa ki, bunu Kuran'dan öğreniyoruz, kendisi hakkında sayısal vahdet düşünülemez. Bu manaya işaret eden ayetlerden bazıları ;şunlardır

"قُلْ مَن رَّبُّ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ قُلِ اللّهُ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُم مِّن دُونِهِ أَوْلِيَاء لاَ يَمْلِكُونَ

لِأَنفُسِهِمْ نَفْعًا وَلاَ ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الأَعْمَى وَالْبَصِيرُ أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ أَمْ

جَعَلُوا لِلّهِ شُرَكَاء خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ قُلِ اللّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ"

De ki: “Göklerin ve yerin Rabbi kimdir?” “Allah’tır” de. De ki: “O'nu bırakıp da kendilerine (bile)“ bir faydası ve zararı olmayan dostlar (mabutlar) mı edindiniz?”

De ki: “Kör ile gören bir olur mu? Ya da karanlıklarla aydınlık bir olur mu? Yoksa Allah’a, O’nun yarattığı gibi yaratan ortaklar buldular da bu yaratma ile Allah’ın yaratması onlara göre birbirine ”.mi benzedi?” De ki: “Her şeyin yaratıcısı Allah’tır. O, birdir, mutlak hâkimiyet sahibidir

”مَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِهِ إِلاَّ أَسْمَاء سَمَّيْتُمُوهَا أَنتُمْ وَآبَآؤُكُم“

Siz Allah’ı bırakıp; sadece sizin ve atalarınızın taktığı birtakım isimlere (düzmece ilâhlara)“ ”.tapıyorsunuz

”لَوْ أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا لَّاصْطَفَى مِمَّا يَخْلُقُ مَا يَشَاء سُبْحَانَهُ هُوَ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ“

Eğer Allah bir çocuk edinmek isteseydi, yarattıklarından dilediğini seçerdi. O, bundan uzaktır,“ yücedir. O, bir ve her şey üzerinde mutlak otorite sahibi olan Allah’tır.”

Mezkûr ayetlerde şu sonuçlar çıkartılabilinir:

1. Ayetler kesret ve çoğulluğa sebep olan sıradan tevhit inançlarını reddetmektedir.

Rad, 16

Yusuf, 40

Zümer, 4

---

2. Allah hiçbir şey ile sınırlı değildir.

3. O mevcuttur ve yokluk ile karışık değildir.

4. Allah haktır, batıl kendisinde bulunmaz.

5. O hayydır, ölüm kendisine çatmaz.

6. Âlimdir, cehalet kendisi için anlamsızdır.

7. Kadirdir, aciz değildir.

Bütün kemaller tam anlamıyla O'nda vardır. Bütün noksanlıklar kendisinde uzaktır. Her şeyi var eden ve onlara kemallerini veren O'dur. O her şeyin asıl illetidir. Eğer Rabb, illet O ise malullerinde olan güzellikler kemal manasıyla kendisinde mevcuttur.

Mantık ilminin kaidelerinden birisi "verenin verdiği kemalden mahrum olmaması" kuralıdır. Eğer her güzelliği veren O ise kendisinde kemal derecesi vardır. Her şeyin malikidir. Bütün varlık .âlemi vücut itibarıyla O'na muhtaçtır. Kendilerine ait hiçbir şeyleri yoktur

"وَاتَّخَذُوا مِن دُونِهِ آلِهَةً لَّا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ لِأَنفُسِهِمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا نُشُورًا"

İnkâr edenler), Allah'ı bırakıp hiçbir şey yaratmayan ve zaten kendileri yaratılmış olan, üstelik" kendilerine fayda ve zararları dokunmayan, öldürmeye, yaşatmaya ve ölüleri diriltip kabirden çıkarmaya güçleri yetmeyen ilâhlar edindiler."

İslam, Hıristiyanların sayısal vahdet inançlarını reddeder. Onlar baba, oğul ve kutsal ruh inançlarını, zat, ilim ve hayat'a mutabık kılarlar. Derler bunların üçü birdir tıpkı yaşayan ve âlim olan bir insan

---

Furkan,3

---

gibidir. Hayat ve ilim o insanda bir bütünlük halindedir. Kuran bu inancı ilahta kesrete müncer olduğundan kabul etmez. Bu bölümü tevhidin daha iyi anlaşılması için Hz. Ali'nin bir hutbesiyle bitirmeyi daha uygun olacağı kanısındayız.

"Dinin ilk aşaması Allah'ı tanımaktır.

O'nu mükemmel şekilde tanımak O'nu tasdik etmekten geçer.

O'nu en iyi tasdik etme, tevhidi bilmektir.

Tevhidin kemali ise O'na karşı ihlâslı olmaktır.

İhlâsın kemali ise O'nu bütün sıfatlardan, münezzeh kılmaktır. Çünkü bütün sıfatlar musufu beyan edemediklerine şahadet ederler ve bütün musuflar sıfat olmadıklarına şahadet ederler.

Allah'ı vasıflandıran, O'nu yakınlaştırıp, O'na ikinci eş bulup benzetendir. O'nun için ikinci eş kılan, cüzlere ayırır. O'nu cüzlere ayıran, O'na cahil olup, bilmez. O'na cahil olan O'na işaret eder ve sınırlandırır. O'nu sınırlandıran O'nu kesret içinde sayar."

O zatının hakikatinden dolayı tek olmayı iktiza etmektedir.

Kesret O'nun mazahiridir. Kesret, vahdeti talep eder.

Vahdetin tecellisi, kesret ve mazahirinin olmasıdır.

El- Mizan c. 6 s.92

---

www.alhassanain.com/turkish

www.alhassanain.com/turkish

BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

TEVHİD

SULTANALİ YILMAZTEKİN

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَد اللَّهُ الصَّمَدُ

لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ وَلَمْ يَكُن لَّهُ كُفُوًا أَحَدٌ

SURE HAKKINDA BİLGİ

1. Surenin Mekki ve Medeni olduğuna dair ihtimaller verilmiştir. Fakat Mekki surelerin özellikleri göz önüne alındığında tevhidi işleyen kısa sure bakımından Mekke ortamında nazil olduğu kanısına varılır.

2. Mübarek b. Fedale, Enes'ten şöyle rivayet eder; "adamın biri, ya Resulallah! Ben bu sureyi

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ)

çok seviyorum." Hazreti peygamber buyurdu; "Senin o sureyi sevmen, seni cennete götürür." İmam Ahmet bu hadisi El- Müsnet adlı kitabında Ebi Nezr'den ve ilk ravi olan Mübarek ve o da Enes'ten nakletmiştir.

1. Ebu Davut, İbni Mace ve Tirmizi'den rivayet edildiğine göre Resullah (s.a.v) bir adamın şöyle dediğini duyar: "Senden dilerim, şahadet ederim sen Allahsın, senden başka ilah yoktur, sen Ahad, Samed'sin ki, ne doğurdun ne de doğurtuldun.

Senin eşin ve benzerin yoktur." Daha sonra Hz. Peygamber buyurdu; "Nefsimin elinde olana ant olsun, bu adam Allah'ı İsm-i Azam ismiyle çağırdı. Bu isim ile çağırıldığında icabet eder ve bu isim ile kendisinden istenildiğinde bağışlar."

El- Müsnet'te Mahcen b. Erde'den rivayet edildiğine göre Hz. Muhammed(sav) mescide girdiğinde bir adamın namazını eda edip teşahütte şöyle okuduğunu duyar; "Senden dilerim ey Vahit, Ahad ve

Samet olan Allah! Doğurmadın, doğrultulmadın. Senin dengin yoktur. Günahlarımı bağışla, sen Gafur ve Rahimsin." Peygamber efendimiz üç defa buyurdular; "bağışlandı, bağışlandı,

bağışlandı."

5. Peygamber efendimiz buyurdu: "İhlâs suresini okuyan Kuran'ın üçte birini okumuş gibidir."

Tevhit suresi ile ilgili hadisler incelendiğinde içerdiği mana itibariyle kendisinin Kuran'a eşdeğer veya üçte biri kadar olduğu görülmektedir. Sebebi ise içerdiği yüce marifetten dolayıdır. Bu konuda değişik görüşler vardır.

a- Bu sure mana itibariyle Kuran'ın üçte biri kadardır. Maksat sevap değildir.

b- Kuran kıssalar, ahkâm ve akait konuların kapsamaktadır ve bu itibarla tevhit suresi üçte biri olan akait kısmı ile eşdeğerdir.

c- Gazali El- Cevahir kitabında şöyle bir beyanda bulunmaktadır: "Tevhit suresi kendisinde bulunan üç ilim itibariyle ki, bu üç ilim Kuran'da asıl ilimlerdir, Kuran'ın üçte biri kadardır. Bu ilimler ilm-ul mebde (tevhit), ilm-ul mead (ahiret) ve sırat-ul müstakimdir.

d- Cevni şöyle bir beyanda bulunmaktadır: "Kuran'ın konuları içende üç önemli usul bulunmaktadır ve bu üç usul ile İslam sahihtir ve imana ulaşılır ve bu üç usul ilahi marifet, risaletin sadakatine itiraf etmek ve kıyamet gününe itikattir. Tevhit suresi bunlardan ilkini kapsamaktadır.

Bu sure ile ilgili hadisleri tefsir kitaplarında hususen Durr-ul Mensur, Ruh-ul Meani tefsirlerinde görmek mümkündür. (Ruhul Meani C. 16, S. 365 - 366)
www.alhassanain.com/turkish

AYETLERİN TEFSİRİ

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ)

(هُوَ

zamirine “şe’n zamiri” denilir. Konunun ehemmiyetini göstermek için Arapçada bu zamir cümlenin başında zikredilir. Konu meçhul olduğundan dikkatleri üzerine celp eder.

Hatip hutbesinde, yüksek sesle “o” diye nidada bulunursa hazır bulunanlar şaşırıp etraflarına bakışır dururlar. Ne oldu ne var diye söylenirler. İşte şe’n zamiri Arapçada bu görevi görür. Daha sonra gelen cümle o zamiri tefsir eder.

(اللَّهُ أَحَدٌ)

cümlesi şe’n zamirini tefsir eder. “O Allah birdir.” Mezkûr zamir Allah’ın Ahadiyet mertebesine işaret etmektedir. Bu mertebe, ismi ve resmi olmayan yalın vücut, gayb-ul ğuyub makamıdır.

Hiçbir varlığın bu makama ulaşma ve ondan haber alma imkânı yoktur. Çünkü o mertebeye ulaşmak ve kendisi hakkında bilgi sahibi olmak o makama muhit, musallat olmak demektir.

Dolayısıyla ilmi de olsa Allah’ın hakikatini bu makamda bilmek Ulûhiyet makamı ile zıt düşmektedir. Kendisine ilmi olarak erişilen varlık, mümkün ve madde âleminin dışında bir varlık olamaz. Bu beyan binaen Allah’ın ahadiyet makamına hiç kimse ulaşmaz.

Çünkü zat makamdır ve o makamı idrak etmeye hiç kimse kadir değildir. Biz naçiz varlıklar normal madde âleminde bulunan bir varlığın zatını idrak edemezken nasıl olurda Allah Teala’nın zat makamını idrak edebiliriz.

“اللَّهُ”

Allah ismi, bütün isim ve sıfatların toplamış olduğu isimdir. Cemali ve celali sıfatların özüdür. Bundan dolayı zıtların toplandığı isim diye bilinir. Kahhar ve Rahman gibi sıfatlar kendisinde toplanmıştır.

Bunu belirtmede fayda vardır; Allah, zat makamında Sırf-ul Vucud’tur. Bütün isim ve sıfatlar yalın bir şekilde kendisinde bulunmaktadır. Rahman olduğu gibi Kahhar, Şedid-ul intikam, Gaffar, Besir, Semi… dır.

Ama fiillerine göre değerlendirildiğinde Allah’ın cemali ve celali sıfatları, fiillerin âlemde iktiza

ettiği şekilde tecelli ederler. Bir yerde Rahman, diğer bir yerde ise Cebbar sıfatı ile tezahür eder.

Allah ismi ariflerin nezdinde İsm-i Aza diye bilinir. Allah ismi O'nun vahdaniyet makamına işaret etmektedir. Bir noktayı belirtmekte fayda vardır; Allah'ın isim ve sıfatları zatı ile mukayese edilirken fakat iki makamdan söz edilir.

1. Ahadiyet Makamı: Zat makamıdır. Hiçbir isim ve sıfat ile taayun bulmaz, gayb-ul ğuyub diye bilinir.

2. Vahidiyet Makamı: Zatının, isim ve sıfatlarıyla birlikte taayun bulmasıdır. Fakat bunun belirtmekte yarar vardır; iki makam da yapılan tariflere göre taayun ve teşahüse sahiptir.
www.alhassanain.com/turkish

Bazı hadislerde, Allah'ın bazı isimleri "İsm-i Azam" diye tabir edilmektedir. Bu isimle çağrıldığında Allah(c.c)kesin duaya icabet eder, tefsiri yapılır.doğrusu bu konu uzun bir çalışmayı talep etmektedir, ama kısaca belirtmekte fayda vardır.

a- Manalar vaz edildiğinde, kendisine isim vaz edilecek varlık, öncelikle tasavur edilir daha sonra o tasavur edilen mana için uygun lafız vaz edilir.

b- Muhakkak mana ve lafız arasında bıir irtibatın olması gereklidir ki, lafız teleffüz edildiğinde mananın hakikatı irade edilsin.
c- Eğer Allah için İsm-i Azam varsa, Acaba İsm-i Asğar'ı da mı var sorusu akıllara gelir. Ki yoktur.

d- Dolayısıyla bu konu hakkında diyebiliriz, Allah'ın isimleri hepsi onun zatındandır. Zatının hakikatını bilemeyeceğimiz gibi O'nun bir isim ve sıfatını da bilemeyiz ve derkedemeyiz.

Fakat karşılaşılan hadiselerede münasip olan Allah'ın ismi anıldığında Allah yardımını yapar. Bütün teveccühün O'na olması gereklidir. Kalpten O'na yönelmeli taki Allah'ta kuluna yönelsin.

İsimler ve elfaz bunlar maksatları ifade etmek için vesiledirler. Asıl olan O'nun samedi hakikatine teveccüh etmektir.

Aslında hiçbir şekilde tarif edilmeyen gaybın son doruğu tam anlamıyla meçhul olan Allah'ın zat makamıdır. Ahadiyet makamı değildir. Dolayısıyla zat, ahadiyet ve vahadiyet makamları diye .beyan edilmesinde fayda vardır

"أَحَد"

bu kelime, vahit kelimesi gibi vahdet kelimesinde alınmıştır. Fakat aralarında bir fark vardır, ahad kelimesi akıl ve aklın dışında kesreti, çoğulluğu ve sayılmayı kabul etmediği gibi, sayılar içinde de bulunmaz.

Vahit ise muhakkak yanında iki ve üçün olduğu, aklın dışında olmasa da zihinde vahit için ikincisini tasavvur etmek mahal değildir. Kesret ve çoğul kendisinin yanında iki, üç ve sonrasının .bulunmasıyla ortaya çıkar. Her çoğulda en küçük sayı birimidir

"قُلْ هُوَ اللَّهُ

bu ayet Allah'ın zatında hiçbir şekilde terkibin olmadığını gösterir. "أَحَدٌ

Akli ve harici terkiplerin ikisini de reddetmektedir. Bir varlık gözlemlendiğinde madde ve suret olmak üzere iki önemli kısımdan oluştuğu görülür. Madde, surette olan bütün istidatları kabul etme özelliğine sahiptir.

Suret ise kemale erme yolunda gerekli istidadı harekete geçirme özelliğine sahiptir. Bu iki unsur akli tasavvurda cins(tür) ve fasıl(ayrık) diye bilinir. Dolayısıyla âlemdeki her varlık madde ve suretten, zihindeki varlık ise cins ve fasldan oluşmaktadır.

Bu beyandan sonra bunu belirtelim ki, Allah'ın zatında hiçbir şekilde akli ve harici terkipler yoktur. Allah madde ve suret, cins ve fasl'tan oluşmamıştır kendisine has bir vücudu vardır, vücudu mahiyetinin ta kendisidir.

Her terkip kısımlarına ayrılma özelliğine sahiptir ve her varlığın nihai sonucu cüzlerine ayrılıp, yok olmasıdır. Allah'ın zatında böyle ayrışma söz konusu olamaz. Allah her türlü noksandan

.münezzehtir

اللَّهُ الصَّمَدُ
www.alhassanain.com/turkish

SAMED İLE İLGİLİ ANLAMLAR

1- İbn Enbari: Samed; büyüklük, şeref, azamet, hilim, hikmet ve bütün sıfat ve fiillerinde kemale ermiş kimsedir. Herkesin üstünde olandır, insanların ihtiyaçlarını giderilmesi amacıyla kendisine müracaat ettikleridir.

2- Rabi: Samed, hiçbir afetin kendisini sarsmadığı kimsedir.

3- Mekatil b. Hayyan: Samed; kendisinde hiçbir ayıbın bulunmadığı kimsedir.

4- Kutade: Samad, her şey yok olduktan sonra baki kalan kimsedir.

5- İbni Cerir: Samed; karnı olmayandır.

6- İbn Mesut: Samed; kendisinden bir şey hariç olmayandır.

7- Şabi: Yemeyen ve içmeyendir.

Samed'in manaları içerisinde en uygun olanı birinci manadır. Çünkü Samed'in aslı "sad, mim" ve "dal" harflerinden türemiştir. Kastedilme manasıyla eşanlamlıdır. Samed aslında ismi meful olup, maksut manasındadır.

Dolayısıyla bütün varlıklar ihtiyaçlarını gidermek amacıyla mutlak vücut sahibi Allah'a .muhtaçtırlar

kelimesindeki elif lam inhisar içindir. Dolayısıyla bütün ihtiyaçları giderme özelliği "الصَّمَدُ" sadece Allah'a mahsustur.

Diğer manalar ise göz önünde bulundurulduğunda genelde Allah'ı münezzeh kılan anlamlardır.

Doğrusu varlığı kendisinden olan ve hiçbir şeye ihtiyacı olmayan ilahın yukarıda zikredilmiş .özelliklere sahip olması zorunludur

لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ

Allah doğurmaz ve doğrulmaz. Bu iki özellik âlemde hayvanlar ve insanlarda görülmektedir. Dünyaya gelen bir varlık anne ve babasının özelliklerini taşır. Onlarla aynı cinstendir. Özellikle insanlar arasında neslin sürdürülmesi için doğum olayı ehemmiyet kazanmıştır.

Doğan çocuk anne ve babasının mirasçısı, yardımcısı ve yaşlılık döneminde onların koruyucusu ve esirgeyenidir. Allah için böyle bir özellik düşünmek imkansızdır. Allah hiç kimse için baba olmaz.

Çünkü baba olması doğan çocuğun uluhiyet makamının halifesi ve veliahttı olması demektir. Bu da Allah'ın güçsüzlüğünü, ihtiyaç sahibi olduğunu gösterir. Allah bunlardan münezzehtir.

Bir anne ve babadan dünyaya gelmek de ihtiyaç sahibi olmayı ve ebeveyne benzemeyi gerektirir. Bu ayet aslında Hıristiyan ve putperestlerde olan itikatları reddetmektedir.

Hıristiyanlar İsa Allah'ın oğlu, putperestler ise bazı putlarının Allah'ın oğul ve kızları olduklarına .inanırlar. İslam bütün bu inançları batıl bilmektedir

وَلَمْ يَكُن لَّهُ كُفُوًا أَحَدٌ

Aslında ihlas suresinin her bir ayeti kendisinden önceki ayeti tefsir etmektedir. Bu ayet Allah için dengin, benzerin ve emsalin olmadığına işaret etmektedir. Arapçada menfi cümle içerisinde umumu ifade eder. "أَحَدٌ" gelen nekire kelimesi

Yani hiçbir varlık O'nun dengi ve benzeri olamaz. O'nun dışında bulunan her şey kendisine .muhtaç iken nasıl olurda O'nun dengi ve benzeri olabilir. Bu muhaldir

"لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ"

Eğer yerde ve gökte Allah'tan başka ilâhlar olsaydı, kesinlikle ikisinin de düzeni bozulurdu."

Demek ki, Arş’ın Rabbi Allah, onların nitelemelerinden uzaktır, yücedir.”

SAMEDİ TEVHİT

Tevhit meselesi bütün marifetler içinde en zor olanıdır. Tasavvur ve idrak edilmesi en güç olandır. Çünkü herkesin anladığı ve bildiği genel ifadelerle beyan edilemeyen ulvi bir meseledir.

İnsanlar kendi istidatlarına göre bu meseleyi değişik şekillerde algılamışlardır. İnsanların fıtratı tevhit dini olan İslam dini üzerine yaratılmıştır.

Tevhidi olan fıtrat saf ve temiz bir şekilde korunur, sapık fikir ve itikatlarla yoğrulmazsa bu fıtrattan kaynaklanan ilham ve işaretlerle insan Samedi ve Kur'ani tevhidin makamlarında seyreder.

www.alhassanain.com/turkish

Enbiya, 22

Halis tevhit deryasında gavseder. Derin hikmet pınarlarından geçer ve fena fillaha ulaşır. Cahiliye döneminde insanlar kendilerine taştan, toprakta ve tahtadan putlar yapar ve onlara ibadet ederlerdi.

Bir beldede birden çok put bulunurdu. Aynı zamanda Allah'a, göklerin yaratıcısı, göklerin müdebbiri unvanıyla inanırlardı. Yeryüzündeki işlerin idaresini ise kendi elleriyle yapmış oldukları putların inisiyatifine münhasır kılarlardı.

Putlarını vahdet sıfatıyla vasıflandırdıkları gibi Allah'ı da sayısal vahdet ile vasıflandırırlardı. Bu insanlar Kur-an'ın tevhide davetini de kendilerince inandıkları sayısal vahdete davet inancı ile algılarlardı.

Hâlbuki bu inanç çok tanrılığa ve birçok ilahın bir arada bulunmasına sebep olur. Kuran-ı Kerim .bu tür vahdet inancını reddetmektedir

"قُلْ إِنَّمَا أَنَا مُنذِرٌ وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ"

De ki: Ben sadece bir uyarıcıyım. Tek ve kahhâr olan Allah'tan başka bir tanrı yoktur.""

www.alhassanain.com/turkish

"هُوَ الْحَيُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ"

O, diridir. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. O hâlde sadece Allah'a itaat ederek (samimi olarak)" O'na ibadet edin. Hamd, âlemlerin Rabbine mahsustur."

Kuran sayısal vahdeti reddetmektedir. Maalesef günümüzde de Allah bir denildiğinde sıradan bir mümkün-el vücud anlaşılmaktadır. Şu farkla ki, o en güçlü, en çok bağışlayan, her şeye kadir v.b özellikler taşır.

Sad, 65

Mümin, 65

Fakat bu inancın samedi tevhit ile yakından uzaktan hiçbir alakası yoktur. Kurani tevhidi iki örnek ile açıklamaya çalışacağız.

A- İnsan kavramı külli bir kavramdır. Mantık ilminde insan düşünen hayvan diye tarif edilir. İnsanın hakikati bütün fertlerinde birdir ve değişiklik mümkün değildir ve bu tabiat bütün insanlarda bulunur.

Mantıkta bu külli kavram "tabii- külli" olarak adlandırılır. Dışarıda bu külli kavramı fakat misdaklarında bulabiliriz.Dolayısıyla nerde olursa olsun bir fert bile olsa, o külli hakikat(insan) tahakkuk eder

B- Diğer bir örnek ise bedende olan ruhtur. Ruh yalın ve mücerret bir haldedir. İnsan bedeninin her tarafında aynı şekilde bulunur. İnsanın ruhunu kısımlara ayırmak mümkün değildir. Baştaki ruh ayaktaki ruh ile aynıdır.

Bu misaller her ne kadar kasır olsalar da onların ışığında diyebiliriz ki, Kuran'ın istediği tevhit de budur. Allah samettir, yani bütün her şey ona muhtaçtır. Kuşatıcı olan vücuduyla her şeye kadir ve muhittir.

Âlemin bir zerresi bile ondan ari değildir. Bütün varlık âlemi fakr-i vücuda sahiptir. Onun mutlak vücudu olmadan varlık âleminde hiçbir şey hayatta kalmaz ve hayatını idame ettiremez.

Hz. Ali "ben görmediğim rabbe ibadet etmem" diye buyurmuşlardır. Bu samedi ve Kurani tevhidin ta kendisidir. Allah'ın âlemdeki tecellisi bir dem bile olsa kesilmemektedir. Bir an kesilmesi âlemin yok oluşu demektedir.

Eğer Allah (c.c) kahharsa ve hiçbir şey ona galebe etmiyorsa ki, bunu Kuran'dan öğreniyoruz, kendisi hakkında sayısal vahdet düşünülemez. Bu manaya işaret eden ayetlerden bazıları ;şunlardır

"قُلْ مَن رَّبُّ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ قُلِ اللّهُ قُلْ أَفَاتَّخَذْتُم مِّن دُونِهِ أَوْلِيَاء لاَ يَمْلِكُونَ

www.alhassanain.com/turkish

لِأَنفُسِهِمْ نَفْعًا وَلاَ ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الأَعْمَى وَالْبَصِيرُ أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ أَمْ

جَعَلُوا لِلّهِ شُرَكَاء خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ قُلِ اللّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ"

De ki: "Göklerin ve yerin Rabbi kimdir?" "Allah'tır" de. De ki: "O'nu bırakıp da kendilerine (bile)" bir faydası ve zararı olmayan dostlar (mabutlar) mı edindiniz?"

De ki: "Kör ile gören bir olur mu? Ya da karanlıklarla aydınlık bir olur mu? Yoksa Allah'a, O'nun yarattığı gibi yaratan ortaklar buldular da bu yaratma ile Allah'ın yaratması onlara göre birbirine ".mi benzedi?" De ki: "Her şeyin yaratıcısı Allah'tır. O, birdir, mutlak hâkimiyet sahibidir

"مَا تَعْبُدُونَ مِن دُونِهِ إِلاَّ أَسْمَاء سَمَّيْتُمُوهَا أَنتُمْ وَآبَآؤُكُم"

Siz Allah'ı bırakıp; sadece sizin ve atalarınızın taktığı birtakım isimlere (düzmece ilâhlara)" ".tapıyorsunuz

”لَوْ أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا لَّاصْطَفَى مِمَّا يَخْلُقُ مَا يَشَاء سُبْحَانَهُ هُوَ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ”

Eğer Allah bir çocuk edinmek isteseydi, yarattıklarından dilediğini seçerdi. O, bundan uzaktır,“ yücedir. O, bir ve her şey üzerinde mutlak otorite sahibi olan Allah’tır.”

Mezkûr ayetlerde şu sonuçlar çıkartılabilinir:

1. Ayetler kesret ve çoğulluğa sebep olan sıradan tevhit inançlarını reddetmektedir.

www.alhassanain.com/turkish

Rad, 16

Yusuf, 40

Zümer, 4

---

2. Allah hiçbir şey ile sınırlı değildir.

3. O mevcuttur ve yokluk ile karışık değildir.

4. Allah haktır, batıl kendisinde bulunmaz.

5. O hayydır, ölüm kendisine çatmaz.

6. Âlimdir, cehalet kendisi için anlamsızdır.

7. Kadirdir, aciz değildir.

Bütün kemaller tam anlamıyla O'nda vardır. Bütün noksanlıklar kendisinde uzaktır. Her şeyi var eden ve onlara kemallerini veren O'dur. O her şeyin asıl illetidir. Eğer Rabb, illet O ise malullerinde olan güzellikler kemal manasıyla kendisinde mevcuttur.

Mantık ilminin kaidelerinden birisi "verenin verdiği kemalden mahrum olmaması" kuralıdır. Eğer her güzelliği veren O ise kendisinde kemal derecesi vardır. Her şeyin malikidir. Bütün varlık

.âlemi vücut itibarıyla O'na muhtaçtır. Kendilerine ait hiçbir şeyleri yoktur

"وَاتَّخَذُوا مِن دُونِهِ آلِهَةً لَّا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ لِأَنفُسِهِمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا نُشُورًا"

İnkâr edenler), Allah'ı bırakıp hiçbir şey yaratmayan ve zaten kendileri yaratılmış olan, üstelik" kendilerine fayda ve zararları dokunmayan, öldürmeye, yaşatmaya ve ölüleri diriltip kabirden çıkarmaya güçleri yetmeyen ilâhlar edindiler."

İslam, Hıristiyanların sayısal vahdet inançlarını reddeder. Onlar baba, oğul ve kutsal ruh inançlarını, zat, ilim ve hayat'a mutabık kılarlar. Derler bunların üçü birdir tıpkı yaşayan ve âlim olan bir insan

---

Furkan,3

---

gibidir. Hayat ve ilim o insanda bir bütünlük halindedir. Kuran bu inancı ilahta kesrete müncer olduğundan kabul etmez. Bu bölümü tevhidin daha iyi anlaşılması için Hz. Ali'nin bir hutbesiyle bitirmeyi daha uygun olacağı kanısındayız.

"Dinin ilk aşaması Allah'ı tanımaktır.

O'nu mükemmel şekilde tanımak O'nu tasdik etmekten geçer.

O'nu en iyi tasdik etme, tevhidi bilmektir.

Tevhidin kemali ise O'na karşı ihlâslı olmaktır.

İhlâsın kemali ise O'nu bütün sıfatlardan, münezzeh kılmaktır. Çünkü bütün sıfatlar musufu beyan edemediklerine şahadet ederler ve bütün musuflar sıfat olmadıklarına şahadet ederler.

Allah'ı vasıflandıran, O'nu yakınlaştırıp, O'na ikinci eş bulup benzetendir. O'nun için ikinci eş kılan, cüzlere ayırır. O'nu cüzlere ayıran, O'na cahil olup, bilmez. O'na cahil olan O'na işaret eder

ve sınırlandırır. O'nu sınırlandıran O'nu kesret içinde sayar."

O zatının hakikatinden dolayı tek olmayı iktiza etmektedir.

Kesret O'nun mazahiridir. Kesret, vahdeti talep eder.

Vahdetin tecellisi, kesret ve mazahirinin olmasıdır.

El- Mizan c. 6 s.92

---

www.alhassanain.com/turkish